

Få ord, stor sak: Alva Myrdal i Oslo stadshus

Berättelse

En högtidsdag i Oslo

Den 10 december 1982 var en fredag, och Oslo stadshus var fyllt av högtidlig stämning. Bland gästerna fanns Norges kung tillsammans med medlemmar av kungafamiljen, och rummet var packat med människor som hade kommit för att se Nobels fredspris delas ut. Den 10 december firas Nobeldagen varje år, eftersom det är dagen då Alfred Nobel dog, och fredspriset delas alltid ut just i Oslo.

Detta år gick priset till två personer som från olika hörn av världen hade ägnat sina liv åt samma sak. Den ena var Alva Myrdal från Sverige, den andra Alfonso García Robles från Mexiko. Nobelkommittén lyfte fram att de fick priset för sitt arbete för nedrustning och för kärnvapenfria zoner. García Robles hade varit en drivande kraft bakom överenskommelsen att göra Latinamerika till ett kärnvapenfritt område. Alva Myrdal hade i förhandlingar, i tal och i sina texter gjort människor över hela världen medvetna om vapnens faror.

Ett helt livs kamp bakom ögonblicket

För Alva var stunden särskilt laddad. Hon var 80 år gammal, och bakom henne låg decennier av outtröttligt arbete. Hon hade lett Sveriges delegation vid den långa nedrustningskonferensen i Genève, och hon hade varit minister med ansvar för nedrustningsfrågor. Gång på gång hade hon krävt att stormakterna skulle minska sina kärnvapen, och gång på gång hade hon mött tystnad eller halvhjärtade löften. Det hade gjort henne besviken, men aldrig tyst.

Att hon nu stod i Oslo stadshus med medaljen och diplomaten i sina händer var därför mer än en enskild utmärkelse. Det var ett erkännande av att en envis röst, som länge talat utan att höras, till slut hade nått ända fram. Många i salen visste att hon hade fått slåss för varje litet steg, och att priset kom sent men inte för sent.

Det korta talet

När Alva reste sig för att hålla sitt tacktal väntade sig många ett långt och högstämt anförande. I stället överraskade hon publiken. Hon inledde med orden att hon ville försäkra dem om att talets korthet på intet sätt var ett mått på djupet i hennes tacksamhet. Med andra ord: orden var få, men känslan desto större.

Sedan gjorde hon något som var typiskt för henne. I stället för att ställa sig själv i centrum riktade hon ett varmt tack till de stora grupper av vanliga människor runt om i världen som hade byggt upp en kraftfull folkrörelse för fred. För Alva handlade priset inte i första hand om en enskild persons bedrift, utan om en sak som var större än varje individ. Den hållningen sammanfattade hela hennes livsgärning: tron att fred måste bäras av många tillsammans.

Ett budskap till världen

Dagen efter ceremonin höll Alva sin Nobelföreläsning, som bar titeln "Nedrustning, teknik och våldets tillväxt". Där varnade hon för hur ny teknik och en ständigt växande mängd vapen riskerade att driva mänskligheten mot allt mer våld. Hon manade världen att bryta den onda cirkeln och välja en annan väg.

Priset löste naturligtvis inte problemet med kärnvapen. Den dagen Alva tog emot medaljen fanns hotet kvar, och mycket av det arbete hon ägnat sitt liv åt återstod. Ändå var ögonblicket viktigt. Det gav hennes budskap en plats på världens scen och visade att uthållighet kan löna sig, även när framgången dröjer. Alva Myrdal dog drygt tre år senare, men just den decemberdagen 1982 lyssnade världen verkligen på henne.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
högtidlig	allvarlig och fin, som vid en viktig händelse
Nobeldagen	den 10 december, då Nobelprisen delas ut
nedrustning	att minska antalet vapen
kärnvapenfri zon	ett område där kärnvapen inte är tillåtna
drivande kraft	den som leder och får något att hända
outtröttlig	som arbetar hårt utan att tröttna
en delegation	en grupp som representerar ett land vid ett möte
halvhjärtad	utan riktig vilja eller övertygelse
en utmärkelse	ett pris eller hedersbevis
ett erkännande	när andra visar att de ser och uppskattar något man gjort
högstämt	i en fin, upphöjd ton
ett mått på	ett tecken på hur stort eller litet något är
en folkrörelse	en stor grupp vanliga människor som arbetar för samma sak
en livsgärning	det stora arbete en människa uträttar under sitt liv

Läsförståelsefrågor

1. Varför delas Nobels fredspris ut just den 10 december?
 1. Det är Alva Myrdals födelsedag.
 2. Det är dagen då Alfred Nobel dog.
 3. Det är Norges nationaldag.
2. Vem delade Alva priset med, och varifrån kom han?
 1. Gunnar Myrdal från Sverige.
 2. Alfonso García Robles från Mexiko.
 3. Norges kung.
3. Vad lyfte García Robles arbete särskilt fram?
 1. En kärnvapenfri zon i Latinamerika.
 2. Stöd till barnfamiljer.
 3. En ny skola i Genève.
4. Hur hade stormakterna ofta svarat på Alvas krav genom åren?
 1. Med snabba beslut om nedrustning.
 2. Med tystnad eller halvhjärtade löften.
 3. Med stora prissummor.
5. Hur inledde Alva sitt tacktal?
 1. Med att be om ursäkt för att hon var sen.
 2. Med att säga att det korta talet inte mätte hennes tacksamhet.
 3. Med att kritisera Nobelkommittén.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara *ja*, *nej* eller *det står inte i texten*.
 1. Alva och García Robles delade på fredspriset 1982.
 2. Alvas Nobelföreläsning hette "Nedrustning, teknik och våldets tillväxt".
 3. Alva tackade i första hand sig själv för sitt arbete.
7. Förklara med egna ord varför priset, enligt texten, var "mer än en enskild utmärkelse" för Alva.
8. Vad menas med att priset "kom sent men inte för sent"?
9. Alva tackade en folkrörelse för fred i stället för att lyfta fram sig själv. Vad säger detta val om hennes syn på arbetet för fred?
10. Texten säger att ögonblicket visade att "uthållighet kan löna sig, även när framgången dröjer". Hur passar den tanken ihop med Alvas liv?
11. Varför tror du att författaren väljer att avsluta med meningen att "världen verkligen lyssnade på henne" just den dagen?

Diskussionsfrågor

- Alva valde att hålla ett kort tal i ett av sitt livs största ögonblick. Vad kan det säga om en människa?
- Hon tackade en folkrörelse mer än sig själv. När är det viktigt att dela på äran, och när är det rätt att ta plats?
- Priset kom efter decennier av motstånd. Vad får människor att orka kämpa så länge för en sak?
- Tror du att ett pris som Nobels fredspris kan påverka hur världen ser på en fråga? Diskutera.
- **Skriv (4 meningar):** Skriv om en samhällsfråga som du tycker är värd att kämpa länge för, och förklara varför.